

ICS adviseurs

ICSadviseurs

Recente projecten van ICSadviseurs: 2014-2018

Beroepsonderwijs in beweging

Ontwerpen en bouwen voor het beroepsonderwijs vraagt om de juiste benadering. Er kunnen grote verschillen zijn regionaal, maar ook stedelijk. Hoe positioneer je het praktijkonderwijs binnen het vmbo? Zijn er goede voorbeelden waarbij KB/BB-leerjaar 3 en 4 van het vmbo al samenwerken met niveau 1 en 2 van het mbo? Heeft een junior college vmbo tot en met AVO-kans van slagen? Is het mogelijk om het praktijkonderwijs en het vmbo kansrijk te positioneren? En bestaat de brede scholengemeenschap vanaf vmbo tot en met vwo nog? Hoe kun je een oud lts-gebouw transformeren tot een inspirerende leeromgeving voor het beroepsonderwijs en hoe kun je een voormalige loods herontwikkelen tot een bruisend netwerk waar bedrijven en beroepsonderwijs elkaar versterken? En hoe ontwerp je een transparante werkplaats voor beroepsonderwijs waar leerlingen in real life situaties leren en werken? Kortom; dat zijn recente ICS-projecten, waarbij telkens met de gebruikers en stakeholders is gewerkt aan oplossingen op maat.

Het Da Vinci College in Roosendaal ten slotte laat op een overtuigende manier zien hoe vmbo en praktijkonderwijs samen kunnen gaan. Voormalig directeur Joseph Dekkers: "Het onderwijsconcept was een groeimodel en daar is het gebouw op gevormd. Het gebouw is niet zaligmakend, maar het helpt wel en sterkt het zelfvertrouwen. Het Skills Lab van RKSG Thamen in Uithoorn is een geslaagd voorbeeld van vernieuwend vmbo-onderwijs in een voormalig lts-gebouw. Voormalig directeur Ger Jägers: "In het skills lab is zichtbaar hoe modern beroepsonderwijs mogelijk is, waarbij theorie en praktijk elkaar ondersteunen."

Het onderzoek "stad als school, school als stad", maakt een onderscheid in drie typen scholen; de netwerkschool, de buurtschool en de scholencampus. Inspelend op de groeiende kleinschalige maakindustrie zoeken vmbo's en ROC's nadrukkelijker de bedrijvigheid op. Een goed vmbo-gebouw begint bij de stedenbouwkundige inpassing, waarbinnen vitale relaties met de stad uitgangspunt zijn.

De nieuwbouw van het Esdal College in Emmen huisvest een junior college van vmbo tot en met havo 2. Het is een gebouw dat nieuwsgierig maakt en uitdaagt om te leren. Lichtadviseur Marthijn Reekers van VELUX omschrijft het gebouw als een stad waarin de verschillende leerhuizen aan aaneengeschakelde pleinen liggen.

De Hubertus & Berkhoff is de culinaire vakschool voor vmbo-basis, kader en TTO in Amsterdam. Lid directie Sweder Bosch: "We beschikken over vier bakkerijen, keukens, twee lesrestaurants en een Grand Café waar leerlingen kunnen oefenen in de praktijk." De school fungeert inmiddels als een community center voor de buurt.

Hidde Benedictus

senior adviseur
organisatie en ruimte

Hans Voorberg

senior adviseur
vastgoedontwikkeling

Doriene Bakker

senior adviseur
voorzieningenplanning

Hoofd facilitair beleid Jaap van Bruggen is trots op het BREEAM Excellent certificaat dat aan de nieuwbouw voor Zorg en Welzijn is toegekend. Op de campus in Drachten staan naast de vier gebouwen van ROC Friese Poort ook scholen van OSG Singelland, CSG Liudger, het speciaal onderwijs en een gemeentelijke sporthal: "Centraal staat dat we duurzaamheid ook in het onderwijsprogramma wilden verankeren."

De Meerwaarde in Barneveld is geïnspireerd op het Alhambra in Grenada. Architecten Jo Jonge en Jan Decker van AGS Architecten & Planners: "Het gebouw is één grote leerwerkplaats met een hoge mate van transparantie. Overal gebeurt wat."

De Wereld voor Techniek in Amersfoort biedt onderwijs aan mbo-studenten vanaf niveau 2 tot en met 4 in een bedrijfshal van Fortis. Manager ondersteunende diensten Martin de Vries: "We blijven werken aan een constante vernieuwing van de organisatie in een gebouw dat hiertoe uitnodigt. Eigenlijk moet dit gebouw het clubhuis van bouwend Amersfoort worden."

In de nieuwe Focus Beroepsacademie helpen mbo-leerlingen vmbo-leerlingen in dezelfde contextrijke leerwerkomgeving. Het nieuwe gebouw heeft componenten van een school, maar gaat werken als een swingend leerwerkbedrijf.

Sibo Arbeek
Partner ICSadviseurs

Martin Rolsma

senior adviseur
vastgoedontwikkeling

Jan Remijnse

senior adviseur
vastgoedontwikkeling

SHOP-IN-SHOP CONCEPT IN HET CBURG COLLEGE
Een gebouw als een late Mondriaan

6

SKILLS LAB THAMEN GEOPEND
Bijzondere inrichting faciliteert modern vmbo

9

STAD ALS SCHOOL, SCHOOL ALS STAD
Interactie (v)mbo en de stad

12

TRANSPARANTIE EN LICHT BASISKWALITEITEN NIEUWE ESDAL COLLEGE
Een gebouw dat ruimte durft te geven

14

ZIEN BETEKEN KOPEN
Licht en transparantie vormen basis voor Hubertus Berkhoff

17

BREEAM EXCELLENT VOOR ZORG EN WELZIJN
Duurzaamheid gaat verder dan techniek alleen

20

ALHAMBRA IN BARNEVELD
Spirituele nieuwbouw Meerwaarde

22

DE WERELD VOOR TECHNIEK BUNDELT KENNIS EN EXPERTISE
Mooi voorbeeld van hergebruik commercieel vastgoed voor onderwijs

24

Dromen binnen handbereik
Nieuwbouw Focus Beroepsacademie

26

VERNIEUWBOUW DA VINCI COLLEGE ROOSENDAAL
Wonderen bestaan nog

28

SHOP-IN-SHOP CONCEPT IN HET CBURG COLLEGE

Een gebouw als een late Mondriaan

Foto: Roos Aldershoff

Schooldirecteur Rick Volder is tevreden met zijn nieuwe gebouw: "Het is de kunst om het zo simpel mogelijk te maken. In het denken over dit gebouw en ons concept ben ik onbewust beïnvloed door het lijnenspel van de late Mondriaan. Dat zie je terug in de rechte lijnen en de enorme ruimtelijke werking. Overal waar je staat, overzie je de school."

Leerplein

Beroepsplein met shop-in-shop

Naast Rick schuiven procesmanager Norbert Bruschke van ICSadviseurs en Ingrid Heijne van ZENBER Architecten aan. Rick over de aanleiding: "Ik zat met deze vmbo-school op de Mr. Treublaan, een locatie aan de Amstel in Amsterdam. Een mooie locatie, maar een oud en vervallen gebouw. De gemeente wilde daar wel een school laten vervallen in ruil voor verhuizing naar dit gebied. Zeeburgereiland is een wijk in ontwikkeling waar nog niet veel functionaliteiten zijn, zoals

"Vmbo-leerlingen komen stoer over, maar zijn onzeker. Als er structuren zijn, is het goed en buiten de structuren is er al snel stress"

supermarkten en sportvelden. Dan is de locatie van zo'n school voor 400 leerlingen enorm belangrijk; met tram 26 zit je zo in de stad en we liggen naast IJburg en Amsterdam-Noord. Het leuke is dat op twee na alle kinderen zijn meegegaan, waarbij onze populatie op termijn natuurlijk wel gaat veranderen."

Norbert over het proces: "Het was een Engineer & Build aanbesteding waarbij het DO op de markt is

gezet, vanuit de gedachte om de markt te prikkelen. Dat is goed gelukt." Rick knikt: "Het was een goed proces, waarbij iedereen goed heeft samengewerkt om een mooi resultaat neer te zetten. RAU heeft jullie programma van eisen goed vertaald en Ingrid was al vroeg betrokken om mee te denken over de invulling en uitstraling van het gebouw. Zo hadden we al vroeg een beeld bij de kleuren, de materialisering met een mooie verspringende gevel en de akoestiek in de grote ruimten. Het gebouw staat op een beperkte footprint en door het gebouw op te lichten kregen we en meer ruimte en een prachtige plek voor een fietsenstalling. Alle frustraties uit het vorige gebouw heb ik opgeschreven en die zijn er hier niet meer ingekomen."

SHOP-IN-SHOP CONCEPT

Rick verder: "Onze leerlingen vormen de belangrijkste gebruiksgroep van het gebouw, dus ze hebben samen met de docenten in de tijdelijke locatie meegedacht over de inrichting en uitstraling." Ingrid knikt: "Zo hebben we een workshop ingericht voor de ideale lunchomgeving en de inrichting van de ICT-lokalen. Dat deden we met een soort kaartensysteem waar leerlingen konden kiezen uit woorden als vet, lelijk of inspirerend. De kleurstelling is met warme en frisse kleuren ook een mix tussen de wensen van de leerlingen en de docenten en we hebben daarnaast heel grafisch met teksten gewerkt, om de activiteiten ▶

Foto: Roos Alderhoff

Open transparante hal met podiumtrap

vlnr Rick Volder, Ingrid Heijne, Norbert Bruschke

PROJECTINFORMATIE

Opdrachtgever

Gemeente Amsterdam/ ROC van Amsterdam

Project

Nieuwbouw vmbo-gebouw

Adviseur

ICSadviseurs (programma van eisen, selectie architect en projectmanagement)

Interieurarchitect

ZENBER Architecten

Architect

Thomas Rau

Aannemer

Janssen De Jong Bouw

Bvo

5.000 m²

Stichtingskosten

9,6 miljoen euro incl. btw

Ingebruikname

6 maart 2018

in het gebouw goed uit te leggen. De verdiepingen zijn via een luie trap verbonden, zodat alles met een oogopslag te overzien is. We hebben prachtige beroepspleinen zoals Media, Vormgeving & ICT (MVI), Economie & Ondernemen (E&O) en Dienstverlening & Producten (D&P). Het zijn driedubbele ruimten waarin je met minimaal twee klassen tegelijkertijd les kunt hebben. Dat hebben we georganiseerd met het shop in shop concept, waarbij we afzonderlijke ruimtes op de beroepspleinen hebben gemaakt, die meerdere werkvormen mogelijk maken en waardoor het eigen karakter ook geaccentueerd wordt. Zo hebben we frameworken bedacht met een kastenstructuur en los meubilair die ze zelf kunnen opbouwen en invullen, al naar gelang de inrichting van het onderwijs. Dat concept is geïnspireerd op de Bijenkorf en de Mediamarkt, waar je winkels in winkels hebt, zonder dat je het gevoel van ruimtelijkheid verliest. Je vindt er de

“Het gebouw is naast de centrale ruimte opgebouwd uit leerpleinen, beroepspleinen, lokalen en spreekruimten. Op het leerplein staan huisjes, waar ze in kunnen werken of chillen; dat is een plekje waar ze zich terug kunnen trekken, maar ze wel gezien worden. Vmbo-leerlingen komen stoer over, maar zijn onzeker. Als er structuren zijn, is het goed en buiten de structuren is er al snel stress. Een goede plek maken, is daarom heel belangrijk; ik heb vijf verschillende typen plekken gemaakt, afhankelijk van de werkvorm of de activiteit. Het gebouw biedt heel veel mogelijkheden om verschillend te werken. Heel leuk is het shop-in-shop concept op de beroepspleinen; waar transparante vormen voor een eigen sfeer en invulling zorgen, zoals je in een warenhuis ook verschillende winkels hebt.”

Ingrid Heijne - ZENBER Architecten

iPhone naast de wasmachine en het lekkere luchtje naast de banketstaven. Dat gevoel wilden we hier ook hebben, waardoor je de leerlingen een herkenbare en uitdagende leeromgeving biedt. Net zoals winkels steeds anders worden ingericht, geldt dat ook voor het onderwijs. Zo hebben we ook naar dit gebouw en de invulling ervan gekeken. Alle meubilair hebben we zelf ontworpen, zoals de tribune- en treinbanken en zitelementen. Je kunt ze op verschillende manieren gebruiken voor lunches, presentaties, een open dag of een theateropstelling.”

WARM GEBOUW

Rick ten slotte: “Ik wilde een warm vriendelijk gebouw met een natuurlijke uitstraling met aan de buitenkant stenen die geaccentueerd zijn. We wilden geen zakelijke industriële look, maar een gebouw waarbij je van buiten naar binnen kunt kijken, waardoor je het onderwijs ervaart. Een open transparante hal en grote binnenramen zorgen voor de zichtlijnen; behalve dat het mooi is, zorgt het voor veiligheid en toezicht, waardoor er minder gebeurt. Een luie trap over het atrium zorgt ervoor dat we geen trappenhuis hebben en de kinderen zich niet kunnen verstoppen. Niet alles is transparant; we hebben wel gekozen voor iets meer privacy in de lokalen, waardoor er een goede mix is tussen rust en dynamiek. Vroeger kreeg je straf en moest je de gang op. Hier gebruiken we de gangen en het leerplein juist om leerlingen zelfstandig te laten werken. We houden van de dynamiek van leerlingen, maar dan moet het toezicht wel goed zijn. Vandaar dat die zichtlijnen zo bepalend zijn. Het is precies geworden zoals ik het bedacht had.”

Kijk voor meer informatie op [icsadviseurs.nl](https://www.icsadviseurs.nl).

SKILLS LAB THAMEN GEOPEND

Bijzondere inrichting faciliteert modern vmbo

Het was druk tijdens de opening van een vleugel van het gerenoveerde RKSg Thamen in Uithoorn. Het bestaande gebouw was deels functioneel en technisch verouderd, maar kende een goede structuur, met lichte werkplaatsen door de sheddaken. Een geslaagde renovatie transformeerde dat gedeelte van het gebouw in een modern VMBO Skills Lab.

[STALAD]

Wethouder onderwijs Ria Zijlstra van de gemeente Uithoorn benadrukte het belang van een goede en eigentijdse vmbo-voorziening in haar gemeente. Bestuurder Truus Vaes van de scholengroep Iris en directeur Ger Jägers waren vol lof over de adviseurs die de renovatie en het Skills Lab hebben begeleid. Het was bovendien een geslaagd experiment van Schooldomein, waarbij een aantal marktpartijen mee hebben gewerkt om een geïntegreerd concept te ontwikkelen en uit te werken, waarbij de onderwijskundige visie leidend was.

Ger Jägers schetst de geschiedenis van de school: "Thamen is een veel voorkomende naam in de regio Uithoorn en omstreken. Ooit de naam van een klein turfstekersdorpje, nu onder andere sinds 1994 de naam van een scholengemeenschap voor

vmbo in Uithoorn. Deze school is ontstaan uit een fusie tussen drie kleinere scholen in de gemeente en is nu een volwaardige vmbo-school met een streekfunctie in de regio Amstelland. Thamen biedt onderwijs in twee technische profielen, te weten Producteren, Installeren & Energie en Mobiliteit & Transport en een nieuw profiel Dienstverlening & Producten, voorheen het intersectorale programma. Waar veel scholengemeenschappen ervoor kozen de mavo en het beroepsgerichte vmbo fysiek van elkaar te ontkoppelen en in aparte gebouwen onder te brengen, heeft Thamen al sinds vele jaren een gezond samengaan tussen beide onderwijstypes kunnen behouden. Dat laatste biedt ook de mavoleerling, die voor het overgrote deel toch is georiënteerd op het mbo, de mogelijkheid daarvan mee te profiteren door middel van het volgen van

de gemengde leerweg, dan wel in de vorm van extra aangeboden, praktische verrijktprogramma's. Als kers op de taart is er een schakelklas mavo-havo, in samenwerking met het naburige Alkwin Kollege voor havo-vwo."

DE GANG VAN THAMEN

'De gang van Thamen' zoals de transformatie in eerste instantie werd betiteld, verwijst naar een kenmerkend deel van het oude lts-gebouw, zoals dergelijke schoolgebouwen in de jaren '60 werden neergezet. Eén lange, rechte gang, met daaraan aan beide zijden praktijklokalen voor de diverse technische afdelingen. Op de toenmalige LTS St. Jozef waren dat voertuigtechniek, elektrotechniek, metaaltechniek en bouwtechniek, waarmee een breed technisch beroepsgericht aanbod voor voortgezet onderwijs in de regio gerealiseerd werd. De school ontleende daar dan ook zijn bekendheid aan, in combinatie met de stevige 'industriële uitstraling' die het gebouw bij het ontwerp had meegekregen, door de toepassing van de bekende en voor die tijd karakteristieke sheddaken voor de hele techniekvleugel. Ger: "Het Thamen-gebouw, geopend in 1964 heeft tot vandaag de dag in die opzet dienstgedaan voor de opleiding van honderden en nog eens honderden vmbo-leerlingen, die daar (de beginselen van) 'een vak kwamen leren'. Het nieuwe onderwijskundige veranderingstraject 'Thamen Toekomstbestendig' staat voor een breed en nieuw beroepsgericht aanbod, vernieuwing van leer vormen, contextrijkheid en samenhang in leerstof, vraaggestuurd en samenwerkend leren en een goede doorstroombaarheid naar regionale mbo-programma's. Bij die ambitie past een uitdagende leeromgeving. Vanuit dat perspectief heeft Thamen meegewerkt aan het experiment van Schooldomein, waarbij een traditionele gang in de praktijkvleugel werd getransformeerd tot een zogenaamd Skills Lab. Meerdere marktpartijen hebben samen meegedacht in de ontwikkeling van dit Skills Lab en de realisatie mogelijk gemaakt. In het Skills Lab is zichtbaar hoe modern beroepsonderwijs mogelijk is, waarbij theorie en praktijk elkaar ondersteunen en verschillende werkvormen mogelijk zijn. Het Skills Lab is het beste te omschrijven als een eigenzinnig en eigentijds leerplein. Het is een onderwijsruimte bedoeld om onderwijs in meerdere 'vormen' te kunnen laten plaatsvinden: samenwerkend leren, zelfstandig leren, groepswerk, individueel werk. Het kan ook dienen als ontmoetingsplaats, presentatieplaats of werkplaats voor projecten. Op een hoger niveau laat dit ontwerp zien hoe traditioneel onderwijsvastgoed heel goed kan transformeren naar een vernieuwende beroeps- en leeromgeving. Een mooi voorbeeld van beleid naar realiteit."

Foto: Kees Rutten

"Juist omdat het goede gevoel bij de ruimte zo belangrijk was, kregen wij als inrichters een belangrijke rol in het proces."

INTEGRAAL CONCEPT

Marc de Lange is commercieel manager bij Bomefa, waarvan STALAD onderdeel uitmaakt: "We hebben met veel plezier meegewerkt aan dit project. Het is juist de kracht van STALAD om al in een vroeg stadium mee te denken over het concept. Tijdens het eerste bezoek aan de school zagen we al dat deze ruimte een enorme potentie had en tijdens de brainstormsessies met de betrokken partners en de architect kregen we steeds meer inspiratie om er een bijzondere inrichting van te maken. Juist omdat het goede gevoel bij de ruimte zo belangrijk was kregen wij als inrichters een belangrijke rol in het proces. Wij hebben toen verschillende scenario's uitgewerkt die we aan de partners, de architect en de schoolleiding hebben voorgelegd. Uiteindelijk heeft Ger

zijn leerlingen mee laten kiezen en zo is het uiteindelijke concept bepaald, waarmee onze ontwerpers aan de slag zijn gegaan.”

De oorspronkelijke gang die aan weersijden toegang gaf tot de grote technieklokalen is verbreed, waardoor de gang meer een onderwijs- en verblijfsfunctie heeft gekregen en de techniek- en praktijklokalen letterlijk in de ruimte steken. Dat levert een interessante ruimtelijke interactie op, waarbij de grijze vloer van Nora en het rode interieur van STALAD prachtig afsteken: “In de eerste plaats hebben we onze inrichting afgestemd op de eisen over binnenklimaat, licht, akoestiek en het type vloer. Al deze aspecten hebben invloed op de inrichting die je kiest. Vervolgens wilde de school een aansprekend Skills Lab, met de mogelijkheid voor verschillende werkvormen, maar waarbij toezicht van belang bleef. Dat heeft geleid tot een transparante vertaling, omdat zicht vanuit de praktijklokalen op het Skills Lab belangrijk bleef. Het is daarom ook geen verlengstuk van de naastgelegen kantine geworden, maar echt een leer- werkomgeving voor de vmbo-leerlingen die er les hebben. We hebben de ruimte opgedeeld in zeven zones, met elk een eigen identiteit. Zo hebben we ronde paalbanken ontworpen die om de dragende zuilen staan. Ook zijn er zones voor hoog zitten, waar je op krukken aan wandtafels kunt werken, hebben we een groepstafel en een overlegunit en een ruimte waar instructie gegeven kan worden. In de grote meubels zijn aansluitingen voor ICT verwerkt. Door de vele variaties in de ruimte en de meubels worden leerlingen gestimuleerd om te bewegen. STALAD vindt het belangrijk

dat inrichting bijdraagt aan gezond leren. En leren kan op verschillende manieren en in verschillende vormen plaatsvinden.”

BELEVING STEEDS BELANGRIJKER

Hoofdredacteur Sibbe Arbeek plaatst deze vernieuwende leeromgeving in perspectief: “Beleving wordt steeds belangrijker en daarmee de kwaliteit van de leer- en werkomgeving. We zien dat de markt soms sneller innoveert dan wet- en regelgeving voorschrijven. Daarom ontstond het idee om vanuit Schooldomein het Skills Lab te adopteren en er met partners aan te werken, als een experiment. Aanbieders versterken elkaar; lucht heeft te maken met licht, binnenklimaat met akoestiek en inrichting met de visie op het onderwijs. Dat vraagt om een integrale benadering van het ontwerp- en bouwproces, waarbij de beleving leidend is in de keuzen. Maar wat maakt een leeromgeving effectief? Effectiviteit heeft te maken met schoonheid, akoestiek en functionaliteit. Een effectieve en tegelijkertijd inspirerende leeromgeving faciliteert het onderwijsproces. Dat maakt dat het onderwijs leuker wordt en dat heeft invloed op de prestaties. Een eerste terugkoppeling van de leerlingen laat een positief beeld zien; ze hebben meegedacht in het ontwerp en genieten nu van het resultaat.” 🗨️

🎥 De partners waren naast STALAD: Ecophon, Nora Flooring, DGMR, HW van der Laan Architecten, ICSadviseurs en VELUX. Als onderwijsadviseurs heeft Diephuis van Kasteren een bijdrage geleverd. Bekijk het YouTube filmpje over de inrichting van het Skills lab: <https://www.youtube.com/watch?v=nu>. Voor meer informatie surf u naar www.stalad.nl.

STAD ALS SCHOOL, SCHOOL ALS STAD

Interactie (v)mbo en de stad

Het bureau mdbs heeft in samenwerking met atelier PRO en ondersteuning van het stimuleringsfonds creatieve industrie een ontwerpend onderzoek gedaan naar de interactie tussen (v)mbo onderwijs en de stad. Een belangrijke conclusie: de ontmoeting is de bestaansreden van de stad en in toenemende mate ook van het schoolgebouw.

Initiatiefnemer Matthijs de Boer van mdbs licht het doel van het onderzoek toe: "Scholen voor beroepsonderwijs ontwikkelen zich als open leeromgevingen. De school wil de stad naar binnen halen en zich tegelijkertijd buiten het gebouw in de stad manifesteren. Hoewel het percentage lesuren op de school versus dat op de praktijkplek tamelijk constant is, voorzien we toch dat leren op een echte werkplek steeds belangrijker wordt. Inspelend op de revival van de kleinschalige, hoogwaardige maakindustrie in de steden zoeken de MBO's en

ROC's nadrukkelijker de bedrijvigheid op. Scholen zullen zich in de nabijheid van relevante bedrijven vestigen en ze streven naar een zekere mate van ruimtelijke integratie in gebieden met een gemengd programma en een dynamisch karakter. Het gebouw is daarbij richtinggevend voor de veranderingen in het onderwijs. Het onderzoeksteam heeft zes (v)mbo-scholen en locaties onderzocht, evenals drie casestudies in de Rotterdamse context. Het onderzoek beschrijft de aanpak en resultaten, gelardeerd met uitspraken van betrokken docenten,

studenten, bestuurders en ondernemers. Bijvoorbeeld die van programmadirecteur Joke Goslinga van het Havenbedrijf Rotterdam: “Onze rol is zorgen voor verbinding en kruisbestuiving, met het onderwijs als trekker/pionier en het Havenbedrijf als verantwoordelijke voor de hardware.” Ook een mooie is die van onderwijsdirecteur Peter Otting van ROC Albada: “Het gebouw moet toegankelijk zijn en een sfeer uitstralen waarvoor je elke dag om 6.15 uur je bed uit wil komen. De school heeft een open karakter met veel glas, maar vreemden zonder begeleiding komen er niet in.”

DRIE TYPEN GEBOUWEN

Binnen het onderzoek worden drie typen onderscheiden; de ‘netwerkschool’, de ‘buurtschool’ en de ‘scholencampus’. De netwerkschool gebruikt vrijwel alle ruimte voor het onderwijs en er worden in het gebouw weinig aanvullende stedelijke functies voorzien (zodat deze slechts kan functioneren in een netwerk dat die voorzieningen biedt in de omgeving). De buurtschool voorziet in een klein aantal stedelijke functies. Daarbij is de school een op zichzelf staande organisatie die op verschillende manieren de verbinding aangaat met de stad, via winkels, kantoren, horeca en expositieruimtes. De scholencampus is een integrale gebiedsontwikkeling, waar verschillende partijen samen een schoolomgeving vormgeven en waarbij er een grote interactie is tussen de stad en de school in een bepaald gebied. Het onderzoek levert aanbevelingen op die gebruikt kunnen worden bij de locatiekeuze en die als basis kunnen dienen voor het stedenbouwkundige en architectonische ontwerp van de school en de locatie. Interessant zijn de conclusies die na het onderzoeken van de scholen getrokken worden, zoals:

- zowel studenten als schoolleiding vinden een goede locatie belangrijk
- scholen hebben belang bij een goede integratie van stedelijke programma's
- het schoolgebouw is belangrijk als thuishaven en als uitvalsbasis voor studenten.

Matthijs: “Wij zien dat de invloed van de gemeente niet altijd goed geregeld is. Zo is een goede locatie-

“Voorkom dat scholen op perifere locaties worden gebouwd, waar de interactie met de stad gering is”

keuze een gedeeld belang voor zowel de gemeente als het schoolbestuur. Daarnaast kan een school echt een bijdrage leveren aan de kwaliteit en vitaliteit van de omgeving. Betrek daarom zowel het stedenbouwkundig als het architectonische ontwerp vroeg in het planproces. In elk geval is het nuttig om vooraf een ontwerpend onderzoek uit te laten voeren om (on)mogelijkheden van een locatie in beeld te brengen en bespreekbaar te maken. Belangrijk is dat partijen moeten voorkomen dat scholen en clusters op perifere locaties worden gebouwd, waar de kans op interactie met de stad gering is.”

VISIE OP HET PLANPROCES

Volgens Matthijs vraagt het krachtenspel tussen vele belanghebbenden om professionele en vooral ook creatieve ondersteuning op het juiste moment: “Om die reden zou het goed zijn wanneer de architect al voorin het proces wordt betrokken. Dus al bij de locatiekeuze en niet pas in het stadium van de aanbesteding; onderwijsgebouwen kunnen hun mogelijke rol als katalysator in gebiedsontwikkeling alleen optimaal vervullen wanneer de rollen van de creatieve disciplines goed in het planproces zijn verankerd. Daar laten we kansen liggen.”

MENING STUDENTEN

Studenten van ROC West-Brabant hebben meegedacht. Zo vinden zij een veilige en fietsvriendelijke route naar de school belangrijk. Stedelijke voorzieningen rond het gebouw die weinig aansluiting hebben dragen niet bij aan een gewenste verbinding. Studenten hechten veel waarde aan formele en informele ontmoetingsplekken. Dat kan zowel binnen als buiten de school zijn. Studenten willen graag meer externe projecten, om te kunnen proeven aan de latere beroepspraktijk. Samenwerking met andere voorzieningen, zoals een theater, een poppodium of een bioscoop wordt gewaardeerd.”

In een aantal teams is binnen het onderwijs gewerkt aan het uitwerken van aanbevelingen die via symbolen zijn verduidelijkt. Zo zijn er symbolen gebruikt voor het gebouw, de buitenruimte, het programma, de bereikbaarheid en de sociale inbedding. Matthijs ten slotte: “Het project heeft geleid tot een typologie van schoollocaties op basis waarvan betere keuzen kunnen worden gemaakt voor de plek in de stad, het architectonische programma van eisen en het proces bij het ontwikkelen van de huisvesting.”

ICSadviseurs en Schooldomein hebben als deskundigen mede bijgedragen aan het onderzoek. Het onderzoek ‘stad als school-school als stad’ is te downloaden via mdbs.nl/projecten/stad-als-school,-school-als-stad. Dit is een project van mdbs in samenwerking met atelier Pro en tot stand gekomen met ondersteuning van het stimuleringsfonds creatieve industrie. Voor meer informatie of ondersteuning bij de locatiekeuze, stedenbouwkundige inpassing en ontwerp zie www.mdbs.nl of mail naar info@mdbs.nl.

TRANSPARANTIE EN LICHT BASISKWALITEITEN NIEUWE ESDAL COLLEGE

Een gebouw dat ruimte durft te geven

De nieuwbouw van het Esdal College in het Drentse Klazienaveen demonstreert een prachtig samenspel waarbij VELUX, ICSadviseurs en DAT architecten de ambitie van de opdrachtgever hebben vertaald in een open, transparant en vooral licht gebouw. Het is een gebouw dat nieuwsgierig maakt en uitdaagt om te leren.

Harry Niemeijer heeft als adjunct-directeur facilitaire zaken samen met een ontwerpgroep met leerlingen, docenten en directieleden het proces naar nieuwbouw begeleid: “Het eerste leerjaar is een junior college voor leerlingen KB en BB, en mavo/ havo. De havo-leerlingen stromen na twee jaar door naar de bovenbouw in Emmen en de overige opleidingen halen hier hun diploma. Deze locatie is voor 700 leerlingen gebouwd, maar we hebben er nu 450. We zijn aan het krimpen en kijken hoe we het gebouw goed kunnen gebruiken. Dat doen we door met maatschappelijke partijen samen te werken. Zo hadden we van begin af aan de wens om met de bibliotheek te werken. Dat lukte op een later moment omdat de bibliotheek hun gebruiksruimten in de buitendorpen van Emmen ging herschikken. Nu vormt de bibliotheek onderdeel van het gebouw en kunnen onze leerlingen er gebruik van maken. Daarnaast wordt de sporthal door diverse vereni-

gingen gebruikt en houdt een kerkgenootschap haar zondagsdienst in de ‘kantine’.”

Op dit terrein stond het oude gebouw dat met zijn stalen kozijnen en enkel glas en vele interne verbouwingen niet meer geschikt was. Het was ooit een lts, met onrendabele gangen en door de vele dragende muren inflexibel waardoor het een hokkerig geheel werd. In 2005 zijn we gaan dromen, in 2014 begonnen we echt en op 1 augustus 2015 konden we het nieuwe gebouw openen. Daarbij zijn we van circa 9.000 m² teruggegaan naar 6.200 m² en dat kon door slimmer om te gaan met de ruimte, de gangen zoveel mogelijk te integreren met de lesruimten en de beroepsgerichte afdelingen efficiënter te organiseren. Zo hebben we een interne opslagruimte naar buiten gebracht en in een aantal zeecontainers georganiseerd. Deze zijn U-vormig opgesteld waardoor een buitenbouwplaats met overkapping is gerealiseerd. Voordeel is ook dat deze ruimte niet meetelt in de berekening van de m².”

PROJECTINFORMATIE

Project

Nieuwbouw Esdal College Klazienaveen,
junior college van VMBO tot en met Havo 2

Opdrachtgever

Gemeente Emmen en Esdal College

Leverancier daglichtoplossingen

VELUX Nederland BV

Architect

DAT architecten, Tilburg

Adviseur huisvesting

ICSadviseurs

Ingebruikname

Augustus 2015

BVO

6.200 m² BVO (inclusief twee sportzalen)

PERFORMANCE TYPES

“We wilden een moderne leeromgeving maken, die inspeelt op de 21-th century skills. Elke leerling heeft een Chromebook, waarbij we het gebruik van mobiele telefoons proberen te beperken. Wij zetten in op leerstijlen of performance types van kinderen en docenten; leerlingen hebben een eigen karakter en zijn ongelijk en je wilt graag iedereen aan zijn of haar trekken laten komen. Dat wil niet zeggen dat alles individueel is, maar wel dat de ruimte-indeling het mogelijk maakt te kiezen. We hebben bijvoorbeeld lokalen met schuifwanden, zodat we grotere ruimten kunnen maken, maar ook instructieruimten voor kleine groepen en stilleruimten voor leerlingen die even apart willen leren. Organisatorisch werken we in leerhuizen met teams van docenten die voor een bepaalde afdeling verantwoordelijk zijn.”

NAAR BUITEN KIJKEN

Het is een vierkant complex met meerdere gebouwen dat deels tweelaags is. Intern loop je van leerhuis naar leerhuis of algemene ruimten, waarbij de gangen zo kort mogelijk zijn gemaakt en soms ook als een werkplek met opklapbare tafels worden gebruikt. De kantine ligt in het midden van het gebouw en is de centrale plek in de school. Daar ontmoeten leerlingen elkaar en van daaruit is het onderwijs georganiseerd. In de ontwerpgroep vroeg de architect van DAT aan

een leerling wat hij belangrijk vond: “Ik wil graag vanuit de kantine overal naar buiten kunnen kijken.” En dat is gerealiseerd. De architect heeft bij dit ontwerp laten inspireren door de Italiaanse stad Mantova. Marthijn Reekers van VELUX vult aan: “Het concept laat zich het best omschrijven als een stad waarin de verschillende leerhuizen aan aaneengeschakelde pleintjes liggen en de verkeersruimten onderdeel van het leslokaal zijn. Daardoor is een compacte school ontstaan waarbij de leerlingen van de verschillende beroepsgroepen elkaar goed kunnen zien en ervaren waar ze mee bezig zijn.” Harry knikt: “Belangrijke thema’s in ons concept zijn veiligheid en toegankelijkheid; we hebben gekozen voor een open structuur. DAT wilde een licht gebouw maken en dat paste in ons beeld van transparantie, waarbij organische materialen, licht en mooie kleuren belangrijk zijn. De leerlingen hebben samen met de architect de kleuren uitgezocht; zo heeft elke afdeling een eigen kleur gekregen.”

NATUURLIJK LICHT

Harry: “Alles wat je met daglicht kunt creëren heeft de voorkeur. De kleur en warmte van natuurlijk licht bereik je niet met kunstmatig licht. Iedereen vindt contact met buiten fijner dan een afgesloten binnenruimte. Dus hebben we gekozen voor veel daglicht van boven, waarbij je op elk plein een andere ▶

“De kleur en warmte van natuurlijk licht bereik je niet met kunstmatig licht”

toepassing ziet. In ons zorg- en welzijnsplein zie je sheddaken, die doen denken aan een hal. Bedrijfsmatige hallen met sheddaken en licht vanaf het noorden hadden een prachtige lichtinval. In combinatie met de warme kleuren en de natuurlijke materialen levert het een stoer, maar ook niet te fabrieksmatig beeld op. De mooie lampen kunnen aan wanneer het natuurlijk licht onvoldoende is. De leerlingen vinden het een prettige ruimte. Oorspronkelijk zaten de leerlingen in verschillende lokalen en nu met z'n allen op dit plein, waarbij aan de zijkant verdiepingen zijn aangebracht. De docenten zagen als een berg tegen zo'n geïntegreerd plein op, maar de open werkplekkenstructuur was een gouden greep.” Marthijn knikt: “In het hele gebouw zie je een combinatie van sheddaken, lichtstraten, koepels en verhoogde dakramen in de vorm van daglichtboxen. Er is gewerkt met licht van boven om de pleinen en verbindingen en werkplekken van daglicht te voorzien en dat geeft een zeer prettig effect op de ruimte, maar ook op de kinderen.”

RUIMTE DURVEN GEVEN

Harry: “Licht en kleur zijn belangrijk, maar het binnenklimaat ook; we hebben naast veel natuurlijk licht ook vloerverwarming en geen radiatoren meer. Daarnaast werken we met warmte koudeopslag; in de bodem zijn 44 bronnen geslagen op 125 meter diepte. We ventileren mechanisch met luchtbehandelingskasten, aangestuurd door CO₂-sensoren. Op de sporthal zijn zonnepanelen gelegd, waarbij we het aantal verder uitbreiden. De ramen kunnen open

om te spuien, maar niet te lang, omdat de sensoren anders hun werk niet goed kunnen doen. Als de sensor aangeeft dat er frisse lucht nodig is dan wordt dat automatisch geregeld. We werken met een geavanceerd gebouwbeheersysteem. De conciërge ziet op een display wat er overal per ruimte gebeurt en kan daarop inspelen. In 2010 hebben we met een aantal docenten en directieleden dertien scholen in Melbourne en Adelaide bezocht. Het onderwijs staat daar op een hoog niveau en de overheid stimuleert de scholen om te experimenteren. Dat geldt ook voor verbeteringen in je gebouw, zoals het binnenklimaat en de luchtvochtigheid in ruimten. Daar kan de inspectie hier een voorbeeld aan nemen. De lessen die we hebben geleerd hebben we voor een belangrijk deel toegepast. Dit gebouw maakt nieuwsgierig en durft leerlingen te laten ontdekken. Dat zie je terug in de openheid van dit gebouw; het staat op een groot openbaar parkachtig terrein met een kiss en ride zone en je kunt er van verschillende kanten in. Daarnaast is het een open gebouw met glas tot op de grond. Je kunt buiten zien wat binnen gebeurt. Dat leverde in het begin veel prikkels op, maar daar wennen ze onvoorstelbaar snel aan en nu is dat alleen maar prettig.”

► In het gebouw zijn onder meer doorvalveilig glas en energiebesparend tweelaags glas en ventilerende lichtstraatmodules van VELUX toegepast. Kijk voor meer informatie op velux.nl en op esdalcollege.nl. Of mail met Harry Niemeijer: h.niemeijer@esdalcollege.nl.

ZIEN BETEKEN KOPEN

Licht en transparantie vormen basis voor Hubertus Berkhoff

Met ingang van schooljaar 2015-2016 hebben De Berkhoff en de Hubertus Vakschool hun krachten gebundeld in een nieuw schoolgebouw waar ruim 530 leerlingen aan de slag kunnen met Horeca, Toerisme, Brood & Banket. Inmiddels draait de school bijna een jaar en is het tijd voor een evaluatiemoment.

Lid directie Sweder Bosch is zichtbaar trots: "De Hubertus & Berkhoff is de nieuwste vmbo-school (basis- en kaderberoepsgericht en TTO) op de Zuidas in Amsterdam. We beschikken over vier bakkerijen, keukens, twee lesrestaurants en een Grand Café waar de leerlingen kunnen

oefenen in de praktijk. De restaurants en het Grand Café zijn toegankelijk voor gasten van buiten de school en zitten twee maanden van te voren al vol. De buurtfunctie loopt als een tierelier en het gebouw fungeert echt als een community center. Je moet wel weten dat we hier zitten, dus soms ▶

PROJECTINFORMATIE

Project

Nieuwbouw Hubertus Et Berkhoff,
de culinaire vakschool

Locatie

Europalaan, Zuidas, Amsterdam

Oppervlak

6.600 m²

Projectmanagement

ICSadviseurs

Lichtstraten

VELUX Nederland

Type modules

Vast

Daksoort

Lessenaar 5-25

Aantal modules

50

gaan we met onze bakkerskar door de buurt om te flyeren en dan gaat de mond tot mondreclame heel snel. We zitten redelijk ingeklemd op een binnenstedelijke locatie met om ons heen hoge gebouwen en een parkeergarage. Hiernaast is een appartementencomplex met jonge professionals geopend en die mensen lunchen en dineren hier ook. En ze worden bediend door onze leerlingen, onder begeleiding van een docent, met verse producten

en goede koffie van Segafredo. Onze bakkerijen zijn van half negen tot kwart over vier bezet met telkens twintig kinderen per klas. Alles wat ze de hele dag maken wordt dezelfde dag nog verkocht. Licht en zicht zijn belangrijk en daarnaast is zien ook kopen. Ons product is eten en drinken, dus hebben we de publieksfuncties in de plint gelegd. Het grand café, de bakkerswinkel en de restaurants liggen uitnodigend langs de gevel en verleiden passanten binnen

te komen voor een kop koffie met een vers gebakje of een warme lunch. We willen ook het ambacht tonen en onze vakmensen zien stralen. Er zijn geen drempels en de deur staat altijd open. De school is op 1 augustus een jaar geopend en los van wat kinderziekten, zoals een aanpassing in de akoestiek, bevat het gebouw heel goed.”

TOEZICHT EN VEILIGHEID

“De school ligt in een drukke en volle omgeving, zonder veel buitenruimte. Dat vraagt iets van het gebouw en de architectuur. De plattegrond van het gebouw is een vierkant met een begane grond, twee verdiepingen en een groot dakterras, waar 250 leerlingen hun pauze kunnen genieten. De interieurarchitect Zenber bracht eenheid in het nieuwe gebouw door het interieur op te zetten als een passage rondom een centraal plein. De passage verbindt de verschillende ruimtes en verdiepingen. Dit maakt toezicht en veiligheid mogelijk en zorgt tegelijk voor veel interactie. Zo is vanuit de passage goed te zien wat er in de bakkerij wordt gebakken en wie er in de keuken in de soep staat te roeren. De passage is een metafoor voor zien, ruiken en proeven. Kleinschaligheid is belangrijk en dat regelen we door de onder- en bovenbouw te splitsen; op de begane grond bevinden zich de examenklassen 3 en 4 en de praktijklokalen en op de 1^e en 2^e verdieping de instructielokalen voor de onderbouw.

LICHT ALS THEMA

Midden in het gebouw ligt het atrium, met op de begane grond de centrale balie met de kantine voor de bovenbouw en op de eerste verdieping de wintertuin. De wintertuin is een ruimte voor creativiteit en ontspanning, die door de docenten, ouders en bezoekers wordt gebruikt. Daar vind je ook de koffie- en pauzeplek voor de docenten. De lichtinval door de VELUX modulaire lichtstraten bepaalt ook het karakter van het gebouw. Licht was dan ook een bepalend thema voor de architect, die geen donkere ruimten wilde creëren. We zien hier dagelijks wat daglicht met mensen doet; het creëert rust en stimuleert creativiteit. Als je bij de balie staat ervaar je het licht van boven. Je hebt altijd het gevoel of je buiten staat; een soort patio maar dan met dak. Daglicht vrolijkt mensen op en dat werkt door in het gedrag. Bovendien versterkt de lichtinval de ruimtelijkheid en openheid van het gebouw. Leerlingen vinden het gebouw prettiger dan de beide vorige gebouwen, die donker waren met gesloten lokalen. Ze vinden het hier schoon, mooi en licht.”

DAGLICHT CREËERT OPTIMAAL BINNENKLIMAAT

Jack Kenters accountmanager bij VELUX Nederland licht toe: “We zijn verheugd om te zien hoe goed onze modulaire lichtstraten functioneren en bijdragen aan het succes van de school. Bepalend voor dat succes is ook dat daglicht een belangrijk uitgangspunt voor het

“We zien hier dagelijks wat licht met mensen doet; het creëert rust en stimuleert creativiteit.”

ontwerp was. Een lichtstraat presteert op het eerste gezicht op een energetisch lager niveau dan een dicht dak. Daglichttoetreding en mogelijke natuurlijke ventilatie via de lichtstraten hebben echter een positieve bijdrage in de totale energetische kwaliteit van het gebouw. Zo kan zonnewarmte in de winter bijdragen aan de verlaging van de stookkosten en kan natuurlijke ventilatie voor voldoende frisse lucht zorgen en kunnen de koellasten worden beperkt. Voorwaarde daarvoor is dat de kwaliteit van de lichtstraat, vooral met betrekking tot de water- en luchtdichtheid en isolerend vermogen, van zeer goed niveau moet zijn. Een belangrijk kenmerk van VELUX modulaire lichtstraten is dat het gehele systeem geprefabriceerd is en het glas al in de fabriek in de module is geplaatst. Dit garandeert wind- en waterdichtheid en bij de plaatsing van de modules kan de constructie snel en eenvoudig worden dichtgelegd. In één dag zijn de vijftig modules door de aannemer zelf geplaatst en in totaal drie dagen was het gebouw wind- en waterdicht en konden we ook binnen aan de slag. Op die manier werden de lichtstraten onderdeel van de totale legpuzzel waar de aannemer mee bezig was.” Sweder bevestigt dat: “Of de zon nu wel of niet schijnt; er is altijd voldoende daglicht en de temperatuur in het gebouw is prettig. Dat is ook een verdienste van deze VELUX modulaire lichtstraten.”

📺 Kijk voor meer informatie op:
www.modulairelichtstraten.velux.nl

BREEAM EXCELLENT VOOR ZORG EN WELZIJN

Duurzaamheid gaat verder dan techniek alleen

Jaap van Bruggen ROC Friese Poort loopt met mij de campus over. Hij wijst naar de gebouwen om zich heen in relatie tot de stedenbouwkundige inpassing en stelt: "Roosteren alleen is verouderd. Het gaat nu om het samenspel van onderwijs, logistiek, mobiliteit en ruimte. Dat samenspel levert de beste en meest efficiënte gebouwen op. En de goedkoopste m² is nog steeds die je niet bouwt." Een artikel over passie en Breeam Excellent.

Jaap van Bruggen is hoofd Facilitair Beleid van ROC Friese Poort, dat met vestigingen in Leeuwarden, Dokkum, Drachten, Sneek, Urk en Emmeloord ruim vertegenwoordigd is in de Noordelijke provincies. Op de campus in Drachten staan naast de vier gebouwen van ROC Friese Poort ook scholen van OSG Singelland, CSG Liudger, het speciaal onderwijs en daarnaast de gemeentelijke sporthal. Het is een fraaie campus maar Jaap relateert de betekenis van gebouwen: "Docenten bepalen de kwaliteit van het onderwijs en de onderwijsomgeving kan dat stimuleren, maar dat is geen doel op zich." De nieuwbouw Zorg en Welzijn op de campus vormt onderdeel van het masterplan over de hele huisvesting: "Drachten had een verouderde huisvesting en vanuit de grote opgave heeft Inbo een beeldkwaliteitsplan gecreëerd. Van daaruit gingen we in vier aparte eenheden opereren, die passen bij de schaal van de omgeving en de achtergrond van Drachten. Een groot stedelijk gebouw is hier wat minder op zijn plaats en herkenbaarheid speelt een grote rol. Vanuit vastgoed is de overweging dat we ooit gaan krimpen of stijgen, dus de behoefte verandert over tien jaar. Door gebouwen in verschillende afmetingen te realiseren blijven we flexibel. Dit gebouw is 3.880 m². Indien nodig kunnen we bijschakelen omdat het ruimtelijk is opgezet, maar we kunnen ook afschakelen, omdat we dan een gebouw kunnen afstoten. In de ontwerp-opgave heeft de mogelijkheid van veranderd functiegebruik een rol gespeeld, zowel stedenbouwkundig als voor het gebouw."

BREEAM EXCELLENT

"Dit onderwijsgebouw heeft als eerste in Nederland het certificaat Breeam Excellent gekregen. Dat is een Engelse gestandaardiseerde methode, die goed valt

Jaap van Bruggen

te meten; Breaam Excellent kent negen aandachtsgebieden. Daarbinnen zijn er criteria waaraan het gebouw moet voldoen. Hoe meer punten hoe hoger in de ranking. We zitten op het een na hoogste niveau. Outstanding is het hoogste niveau en Excellent is het meest duurzaam voor een onderwijsgebouw in Nederland. We zijn blij met het certificaat; in de eerste plaats vanuit onze strategische vastgoeddiscussie, omdat we een hoge kwaliteit gebouwen willen, die daardoor ook couranter zijn. Die ambitie past ook goed bij ons ROC en bij Drachten; Drachten ligt centraal en de regio doet het economisch goed en dat merken we aan een toegenomen instroom.

Maar centraal staat dat we duurzaamheid ook in de onderwijsprogramma's willen verankeren. Dus niet alleen in de techniek, maar in alle facetten van het onderwijs. Het moet aantoonbaar in het lesprogramma worden ondergebracht. Vanuit die strategische visie moet je het niet alleen zeggen, maar ook tonen. Het is niet alleen een duurzaam gebouw of een x-aantal

"Centraal staat dat we duurzaamheid ook in de onderwijsprogramma's willen verankeren."

parkeerplaatsen, het geeft ook aan dat er openbaar vervoer is en dat je alternatieve energievoorzieningen hebt. Belangrijk is ook de communicatie in het voortraject met alle betrokkenen. De docenten en studenten moeten vanaf het allereerste begin betrokken worden bij het project en dat geldt ook voor de buurtbewoners. Niet om problemen te voorkomen, maar om mensen actief te laten participeren. Doel is dat het gebouw langer blijft functioneren in de omgeving." "In het ontwerp betreft het een veelvoud van maatregelen. Alles wat je kunt zien en aanraken en voelen heeft een Breeam component. Dat loopt van gerecycled beton tot de daglichttoetreding, het klimaat en de koeling. Er is geen onderwerp in het bestek waar niet de meetlat van Breeam langs is gelegd. Die veelvoud maakt het complex want alles moet kloppen en aan het eind moet je bewijzen dat het is toegepast. Er is een blowertest uitgevoerd om aan te tonen dat de gevel luchtdicht is en de akoestiek en ventilatie zijn getest. Onze adviseurs, DP6 architecten en bouwgroep Dijkstra Draisma zijn vanaf het begin betrokken geweest."

KNIKKERBAK

"Het is een drielaags gebouw met een split level en daardoor lijkt het alsof er meer verdiepingen zijn. We hebben gekozen voor een splitlevel omdat Zorg en Welzijn verschillende opleidingen heeft die groeien en krimpen. Daardoor kunnen ze overlopen, terwijl er een harde gelaagdheid is, maar wel visueel contact. Dat creëert onderwijskundige kwaliteit en gebouw-

lijke flexibiliteit. Het geeft daarnaast architectonisch ook een mooi beeld. Het ziet eruit als een knikkerbak. In het ontwerp is zoveel mogelijk natuurlijk licht als uitgangspunt meegenomen. Licht levert 1/3e van het elektriciteitsverbruik. Het licht, in combinatie met het materiaalgebruik en de warme kleuren geven het gebouw karakter. De weerkaatsing geeft een gloed terug in het gebouw. De natuurlijke kleuren passen ook goed bij de cultuur van Zorg en Welzijn, waar het om warmte, aandacht en contact gaat. Het gebouw voor techniek heeft een totaal andere uitstraling; veel strakker met hardere kleuren." 🗨️

📺 Kijk voor meer informatie op www.rocfrisepoort.nl of mail met jvbruggen@rocfrisepoort.nl.

PROJECTINFORMATIE

Project

Nieuwbouw Zorg en Welzijn ROC Friese Poort
Drachten voor 800 studenten

Opdrachtgever

ROC Friese Poort

Architect

DP6 architecten

Adviseur

ICSadviseurs

Realisatie

Bouwgroep Dijkstra Draisma, Pranger & Rosier

Installaties

Bvo

3.870 m²

Stichtingskosten

€ 6 miljoen (exclusief btw)

Ingebruikname

zomer 2015

Alhambra in Barneveld

Spirituele nieuwbouw Meerwaarde

Toen de opdrachtgevers van de Meerwaarde met de architect en adviseurs het Alhambra in Grenada hadden bezocht waren ze om. Hun nieuwe school moest een vergelijkbare spirituele uitstraling hebben. AGS Architecten ging nog verder terug in de tijd en vond de plattegrond van Koning Salomo's tempel. Kortom: het Alhambra in Barneveld.

Tekst Sibö Arbeek Foto's Marko

Kees Heek is voorzitter CvB van de Meerwaarde: "Voordat we begonnen, hebben we gewerkt aan de reorganisatie van twee scholen. Het onderwijskundig concept was klaar, voordat we gingen bouwen. We zitten er nu ruim een jaar en hebben een

perfect gebouw neergezet met bureaus die bij ons passen: ICSadviseurs, een bureau met verstand van onderwijs en AGS, een architectenbureau dat ons goed heeft laten dromen en daar een mooie vertaling aan heeft gegeven. Er moest een gebouw komen dat

past bij het VMBO, maar ook onze geloofsovertuiging laat zien. We zijn met een groep in het Alhambra in Granada geweest en in Cordoba. Daar in Andalusië hebben we de inspiratie opgedaan die je nu in ons gebouw terug vindt. Het Alhambra is groot en toch kleinschalig. Je komt de invloeden overal tegen; in de assen, het hek, de vijvers, de atria en de kolommen, die door led-verlichting steeds van kleur verschieten. Het gebouw is niet tijdgebonden en de christelijke identiteit is zichtbaar en voelbaar, zonder dat die dominant aanwezig is. De kern is dat we 15 schooltjes in 1 gebouw hebben, waarbij elke school een eigen teamleider, teamkamer, toiletten en klaslokalen heeft. Het bijzondere is dat dit gebouw bijna geen gangen heeft. De vorm is een vierkant gebouw met een binnentuin en op de vier hoeken vier keer een atrium. De kern is dat we kleinschalig willen lesgeven. Er komen hier elke dag 1.750 leerlingen. Het gebouw straalt rust uit en is niet bedreigend groot.”

Gebouw voor iedereen

“Het is een gebouw voor de leerlingen, met zes ingangen, zodat leerlingen een eigen plek hebben, waar ze kunnen leren, elkaar ontmoeten en samen successen vieren. Na schooltijd kunnen ze in onze prachtige sporthal sporten onder begeleiding van combinatiefunctionarissen. Onze medewerkers treffen hier optimale faciliteiten, waardoor ze hun onderwijs goed kunnen organiseren in hun eigen domein, waar onderwijs en werkplekken gekoppeld zijn en hun team de uitvalsbasis vormt. Het is een duurzaam gebouw met een goed binnenklimaat. Voor de Barnevelders is het een mooie ontmoetingsplek. De tuin is openbaar toegankelijk, we starten echte winkels vanuit onze leerwerkbedrijven, we werken aan een lunchroom waarin gehandicapte kinderen met onze leerlingen samenwerken. De Volkswagendealer PON werkt vanuit ons gebouw, waardoor leerlingen up to date ervaring opdoen. En de prachtige sporthal is er voor de hele gemeenschap.”

Tempel van Salomo

Jo Jonge en Jan Decker, architecten van AGS: “We zijn voor dit project geselecteerd via een Europese Aanbesteding. Het is absoluut een uitdaging om in crisistijd te ontwerpen. Het gaat om een fors volume, waarbij we voor het onderwijs 17.000 m² hebben vertaald en voor het sportdeel 1.700 m². Dat alles moest binnen de norm gerealiseerd worden. Daarnaast was de opdrachtgever ambitieus en wilde een vernieuwende VMBO-school met een eigen karakter realiseren, gebaseerd op de christelijke grondslag. We hebben duurzaam bouwen en slim ontwerpen gecombineerd, mede op basis van een heel goed programma van eisen. Zo hebben we mooie oplossingen gevonden in de optimalisatie van de gevel en het extreem terugbrengen van de bruto-nettoverhouding; het hele gebouw is één grote leerwerkplaats met een grote mate van

transparantie. Overal gebeurt wat. De inspiratie voor het ontwerp en toegepaste maatstructuren hebben we in Granada en Cordoba gevonden, maar ook in het ontwerp van de tempel van koning Salomo. Naar de beschrijving moet het een schitterend gebouw geweest zijn waarvan de roem zich verspreidde over het Midden-Oosten. Van heinde en verre kwamen bezoekers Jeruzalem en zijn fameuze tempel bekijken: een van de bekendste was de koningin van Sheba.

Aanbesteden in crisistijd

Hans Voorberg is met zijn team vanuit ICSadviseurs betrokken bij de aanbesteding en de projectbegeleiding van de Meerwaarde: “Aanbesteden in crisistijd levert voor veel partijen een nieuwe situatie op. We moeten ons realiseren dat we naar een vlakke economie bewegen met een relatief structurele 0-groei. Duurzaamheid is daarbij een voertuig voor de vernieuwing. De marktpartijen die dat samen kunnen leveren hebben de toekomst. De kracht is hoe iedereen zijn eigen werk goed kan doen. De opdrachtgever moet de eigen vraag nog scherper leren stellen. Dat betekent dus (laten) professionaliseren en het niet overlaten aan partijen die vooraf een totaaloplossing bieden. Je moet in deze tijd vanuit het primaire proces samen met de marktpartijen optrekken. De opdrachtgever kan met haar adviseur(s) de uitvoerende partijen prikkelen om in en tijdens het proces steeds kritisch te reflecteren en innovatieve ideeën in te brengen. Engineers moeten de exploitatie meer meenemen en prestatiecontracten durven afsluiten. Als de markt scherper wordt heb je goede stukken nodig. Dan mag je verwachten dat je de risico's eruit haalt en er echt scherp aanbesteed kan worden. In een volgende fase van de aanbesteding werden de betrokken partijen ook geprikkeld om alternatieven aan te bieden, die dan uiteindelijk leiden tot de economisch meest voordelige inschrijving, waarbij er binnen de kaders ook ruimte is voor de uitvoerende partijen.” ◀

Voor meer informatie surf u naar www.icsadviseurs.nl of kijkt u op www.demeerwaarde.nl.

“Duurzaamheid is een voertuig voor de vernieuwing.”

PROJECTINFORMATIE

Opdrachtgever:

Stichting De Meerwaarde

Project:

Nieuwbouw vmbo-school met sporthal

Programma, aanbesteding en bouwbegeleiding:

ICSadviseurs

Architect:

AGS Architecten & Planners

DE WERELD VOOR TECHNIEK BUNDELT KENNIS EN EXPERTISE

Mooi voorbeeld van hergebruik commercieel vastgoed voor onderwijs

Al het beroepsonderwijs onder één dak zodat je het werken in de gebouwde omgeving zo dicht mogelijk benadert. Dat betekent een echte werkkeet waarin je kunt schaften en een volledig huis dat je op alle aspecten opbouwt en weer demonteert. Of het nu om metselen, schilderen en stukadoren, elektrotechniek of installatietechniek gaat. En dat alles ondergebracht in een voormalige bedrijfshal van Fortis, die nu De Wereld voor Techniek heet.

Martin de Vries is manager ondersteunende dienst bij MBO Amersfoort. Hij vertelt over de aanleiding: "We bieden onderwijs aan circa 1.400 MBO studenten vanaf niveau 2 t/m 4 in de leerwegen BBL en BOL. Van oorsprong zijn wij als School voor Techniek een BBL-gerichte organisatie. We werkten met verschillende partijen op verschillende locaties samen; met Bouwmensen voor onze bouwopleidingen, met Installatiewerk (IW) Midden in Leusden voor alles wat met installaties te maken heeft en met de Schilder^sCOOL

voor restauratie, schilderen en stukadoren. In overleg met onze partners wilden wij een school voor de gebouwde omgeving realiseren, waarin alles zou samenkomen. Met die ambitie hebben de partijen in april 2014 een convenant afgesloten."

OMGEKEERDE BEWEGING

Martin: "Dit gebouw stond leeg; het is een combinatie van een kantoorgebouw en een grote hal. Fortis heeft hier ooit de ICT en ondersteunende diensten ondergebracht; in de grote hal lagen papier en afschriften op-

"De instroom is beter dan vorig jaar en ik hoor van onze partners dat er over de hele linie sprake is van groei"

Martin de Vries

PROJECTINFORMATIE

Project

Hergebruik/renovatie bestaande hal voor onderwijs mbo: de Wereld voor Techniek

Opdrachtgever

MBO Amersfoort, Bouwmensen, IW Midden en Schilder'sCOOL

Adviseur

ICSadviseurs: Programma van Eisen, bouwbegeleiding, juridisch advies

Architect

AGS Architects International (AAI)

Aannemer

Schoonderbeek BV Bouw- en Aannemingsbedrijf

Stichtingskosten

6 miljoen euro, inclusief btw en koop pand

Ingebruikname

december 2015

geslagen. Ik reed er elke dag langs en had er wel een goed gevoel bij. Toen we de hal van binnen zagen raakte iedereen enthousiast over de potentie. De eigenaar wilde ervan af en nadat we een eerste impressie hadden laten uitwerken heeft MBO Amersfoort het in december 2014 gekocht. Vervolgens hebben we een globaal ruimteplan gemaakt om de investering te onderbouwen. MBO Amersfoort gebruikt het kantoorgebouw en verhuurt ruimten aan IW Midden, Bouwmensen, Schilder'sCOOL en sinds kort ook aan Blinct arbeidsbemiddeling en ATC Match jongeren begeleiding tot de arbeidsmarkt. In de hal hebben we 14 lokalen gebouwd en bieden we ruimte voor MBO onderwijs, contracton-

derwijs en volwassenen onderwijs. Onder leiding van ICSadviseurs hebben we alle partijen betrokken, ook van de werkvloer. In verschillende sessies hebben we aan het programma van eisen gewerkt en vervolgens de architect Jo Jongen van AGS Architects International (AAI) geselecteerd. Onze mensen dachten dat het een ambtelijk proces zou worden, maar iedereen raakte enthousiast. De mensen uit de techniekhoek dachten veelal in vakjes, maar uiteindelijk hebben we een mooie hal gerealiseerd voor praktijkgericht bouw- en installatiewerk."

"Daarnaast hebben we op het centrale gezamenlijke plein een bouwkeet ingebracht waar de jongens net als op de bouw een kop koffie drinken. Het restaurant wordt door iedereen gebruikt, net zoals de kleedruimten in de hal. Bijzonder zijn de open entree met restaurant en tribunetrap. Een deel van de lokalen is open, waardoor je vanuit de lokalen de hal inkijkt. De architectuur laat de materialen zien en dat past ook bij onze opleidingen; je ziet nauwelijks plafondpla-

ten en de oorspronkelijke materialen zijn zichtbaar. Bouwmensen biedt hier gemiddeld 60% van de week contractcursussen; bijvoorbeeld aan een groep hoveniers die muurtjes leren metselen of cursussen voor aannemers om de theorie op peil te houden. Je ziet dat de omgekeerde beweging van BBL naar BOL weer is ingezet, omdat de hele bouwwereld op zoek is naar goede mensen. Aannemers bellen ons dagelijks of we leerlingen kunnen leveren, maar de jongens zijn al in dienst bij een werkgever. Ik had pas een aannemer die jongens nodig had, omdat zzp-ers weer duurder aan het worden zijn. Elk jaar organiseren we hier de week voor de techniek. Op de tribune zitten dan circa 100 jongens en meisjes vanuit het vmbo en we hopen dat we ze door het gebouw over de streep kunnen trekken. De instroom is beter dan vorig jaar en ik hoor van de partners dat ze overal groeien."

FRISSE WIND

Martin verder: "Een heel nieuw gebouw geeft nog geen vernieuwing van de organisatie, daar moet je elke dag aan blijven werken. Het personeel heeft geen aparte docentenkamer en we hebben flexplekken gecreëerd. Iedereen eet met elkaar in het gezamenlijke restaurant, die echt als een gemeenschappelijke ontmoetingsruimte fungeert. Door het podium en de tribunetrap kunnen we de ruimte multifunctioneel gebruiken en aan andere organisaties verhuren. Dat zijn mooie stappen, maar soms gaan veranderingen langzaam. We blijven werken aan de constante vernieuwing van de organisatie in een gebouw wat hiertoe uitnodigt. Eigenlijk is dit gebouw gewoon een succes en moet het hét clubhuis voor bouwend Amersfoort worden. Dan ben ik pas echt tevreden." 🎯

🎥 Kijk voor meer informatie over De Wereld voor Techniek op www.schoolvoortechnikamersfoort.nl/wereld-voor-techniek. U kunt ook bellen of mailen met Martin de Vries: 06-51367922, martindevries@mboamersfoort.nl, of met Doriene Bakker van ICSadviseurs: 06-20613215, doriene.bakker@icsadviseurs.nl.

Dromen binnen handbereik

Nieuwbouw Focus Beroepsacademie

In de nieuwe Focus Beroepsacademie helpen mbo-leerlingen vmbo leerlingen in dezelfde contextrijke leerwerk omgeving. Het nieuwe gebouw heeft componenten van een school, maar gaat werken als een swingend leerwerkbedrijf. Kortom; de droom is in Barendrecht binnen handbereik.

Tekst Sibbo Arbeek Foto's Royal Haskoning

"De vernieuwing van het VMBO past straks naadloos in onze nieuwe leeromgeving."

Januari 2008 ondertekenden CSG Calvin en het Dalton Lyceum in Barendrecht samen met de ROC's in Dordrecht en Rotterdam een intentieverklaring. Het ging over de ontwikkeling van een uniek opleidingsconcept in Barendrecht waarbij vmbo en mbo samen worden aangeboden. Marjo Klaassen was vestigingsdirecteur van Calvin Buitenoord en werd de nieuwe directeur van de Focus Beroepsacademie. Een simpele naam met een heldere doelstelling: een beroepswereld van de leerlingen aansluit en daardoor de mogelijkheden vergroot om tot goede startkwalificatie te leiden. CSG Calvin en het Dalton Lyceum verzorgen samen het onderwijsaanbod. Beide scholen schrijven eigen leerlingen in, maar de Focus Beroepsacademie is voor de leerling één ongescheiden locatie. Medio 2015 is de nieuwbouw opgeleverd en staat de Focus Beroepsacademie op het Veld 10 bij sportpark 'De Bongerd'. Marjo en onderwijsteamleider Joni Heijboer van het Dalton Lyceum vertellen Schooldomein over het unieke concept.

Waarom nieuwbouw?

De Focus Beroepsacademie huist nu nog in het oude gebouw van Calvin Buitenoord. Joni: "Kijk om je heen. Dit gebouw uit de jaren zeventig is gedateerd en is ooit als mavo neergezet. De omgeving werkt belemmerend op de school en de school werkt belemmerend op de woonwijk. Het is als gangenschool ook niet praktisch, is twee keer uitgebreid en creëert daarmee aparte plekken, waardoor we moeilijk groepen kunnen mengen. We hebben hier nu 700 leerlingen kader- en beroepsgericht, die onderwijs binnen acht opleidingen volgen. Daarom willen we ook een gebouw waarin zichtbaar is dat leerlingen voor het echte werk opgeleid worden en waar vmbo-leerlingen met mbo-leerlingen niveau 1 en 2 samen leren en werken. Straks staan we op een plek met veel bedrijvigheid. Makkelijk bereikbaar met auto, fiets en bus, aan de rand van sportvelden en vlak bij bedrijven."

Samenwerking bedrijfsleven

Marjo verder: "We zijn lid van de Vereniging Barendrechtse Ondernemers en van de duurzaamheids-

kring. We gaan uit van groei, omdat we in een ondernemende regio liggen met veel logistiek, handel en zorgaanbieders. Het gebouw biedt straks ruimte voor 1.200 leerlingen. Centraal in ons verhaal staat de vakmanschapsroute, waarbij leerlingen binnen economie, handel en administratie, zorg en welzijn en intrasectoraal hun leerloopbaan vormgeven. De mbo-leerlingen komen van buitenaf en maken gebruik maken van de ruimtes. Vanaf leerjaar drie gaan onze eigen leerlingen mbo-modules volgen. In deze regio wordt een bepaald type mensen gevraagd en we hebben met grote bedrijven goede afspraken gemaakt, zoals met Van der Valk, Ikea en Albert Heijn. Van der Valk gaat praktijkruimten inrichten, Ikea denkt mee in het meubilair. Een baan-garantie kunnen we niet bieden, maar het moet wel die kant op gaan.”

Goed programma van eisen

Marjo: “De eerste paal gaat er deze maand in. We hebben een goed traject met Merel de Boer en Janet van Oort van ICSadviseurs achter de rug. Dat heeft

een duurzaam en innovatief programma van eisen opgeleverd, waarmee architect Royal Haskoning aan de slag is gegaan. In het ontwerp zijn ronde vormen, de natuur en natuurlijke materialen prachtig verwerkt. Het gebouw kent een centraal atrium. Via een tunnel verspreiden de leerlingen zich naar hun afdelingen. Door de afwisseling van grotere werkpleinen met instructieruimten kunnen we onze afdelingen en het intrasectorale programma goed vormgeven. Bepalend in ons programma is dat we de onderbouwleerlingen niet in een aparte vleugel zetten. Dat betekent dat vmbo onderbouw en bovenbouw, samen met mbo-leerlingen in dezelfde ruimte zitten. Ik heb ervaren dat aparte vleugels met onder- en bovenbouw gescheiden hetzelfde effect hebben als gescheiden gebouwen. Het principe van doorlopende leerlijnen is dan erg lastig te realiseren. De vernieuwing van het vmbo met profielen en kerndelen past straks naadloos in onze nieuwe leeromgeving.”

Samenwerking beide scholen

Joni vult aan: “De uitgangspunten van beide scholen blijven bestaan, maar we werken intensief samen. Ons bestuur stelt zich simpel op: haal meer leerlingen binnen en wanneer de verdeling 50/50 is, dan is het prima. Omdat we straks naast het nieuwe gebouw van onze concollega Edudelta staan, kunnen we ons profileren als onderdeel van een onderwijscampus. En ons gebouw is echt anders. We willen laten zien wat er gebeurt met zo min mogelijk eilandjes. Dat heeft met de visie van de school te maken, maar vooral ook met de visie van ons team en onze adviseurs.” ◀

Voor meer informatie kunt u bellen of mailen met Marjo Klaassen: telefoon 0180-613900 en email m.klaassen@focusberoepsacademie.nl.

PROJECTINFORMATIE

Project

Nieuwbouw Focus Beroepsacademie voor VMBO en MBO

Opdrachtgever

CSG Calvijn en het Dalton Lyceum

Architect

Royal Haskoning

Aannemer

Heerkens van Bavel Bouw

Adviseurs

ICSadviseurs

Oplevering

Tweede kwartaal 2015

Bvo

10.000 m² (inclusief sportzalen)

VERNIEUWBOUW DA VINCI COLLEGE ROOSENDAAL

Wonderen bestaan nog

"Wonderen bestaan nog." Dat was de korte kenschets van directeur Joseph Dekkers over zijn nieuwe school. Daarbij is een deel van het oude gebouw in een vernieuwbouwtraject tot een prachtige leeromgeving voor leerlingen van het vmbo en het praktijkonderwijs getransformeerd. Wethouder Hans Verbraak: "Het had ook een museum of een theater kunnen zijn. Zo licht en ruimtelijk is het opgezet."

Het kost een geoefend oog om te zien dat de bestaande bouw uit 1995 aan Bovendonk 1 in Roosendaal onderdeel van het nieuwe Da Vinci College is en dat was volgens Martin Rolsma van ICSadviseurs ook de uitdaging aan architect Ector Hoogstad: het hele oude gebouw slopen en volledige nieuwbouw voor 1.000 leerlingen met verrekening van de boekwaarde of een deel van het oude gebouw integreren in de ver-

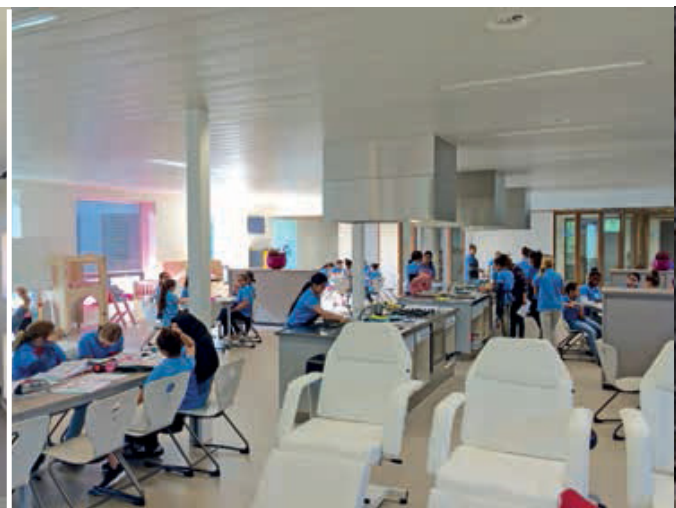
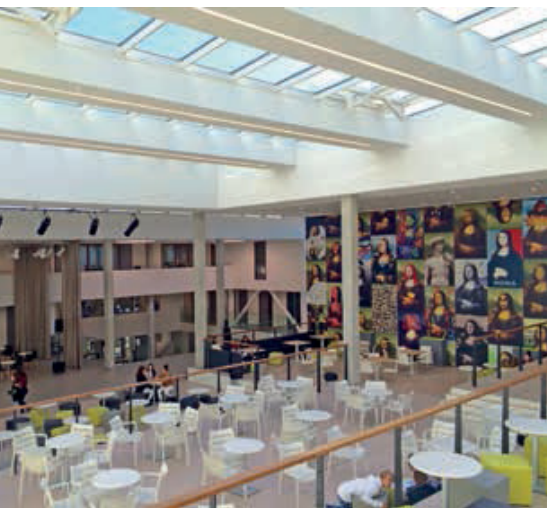
Joseph Dekkers (I) en Hans Verbraak

"Het moest een doorwaadbaar gebouw worden en daarvoor kozen we het model van de stad als metafoor."

nieuwbouw voor het Da Vinci College, met inzet van die boekwaarde als extra prikkel. De architect koos voor de uitdaging en het resultaat is verbluffend; zowel aan de buitenkant als aan de binnenkant is de historie van het gebouw niet te zien. Directeur Joseph Dekkers: "De eerste plannen voor nieuwbouw voor een ongedeeld vmbo waren er al in 2000, maar pas in 2007 werd het concreet toen we met APS en Veldhoen het onderwijsconcept in een nieuwe school hebben vertaald in een programma van eisen. De school zat op drie locaties, dus de opgave was ook om de drie culturen samen te voegen. We begonnen niet met de m², maar wel met wat we in de nieuwe school zouden gaan doen. Daarvoor organiseerden we sessies als one day dream school; tijdens de laatste hebben we in een oude jeneverfabriek op ware grootte (1.600 m²) de studiehuisen na laten bouwen. Daar zijn docenten en leerlingen mee aan de slag gegaan om met elkaar te verkennen hoe ze samen die ruimtes in zouden gaan richten, zodat zowel docenten als leerlingen er zouden kunnen werken. De beleving van de ruimte is fantastisch en dat komt ook door het gebruik van de materialen en de wijze waarop de architect ruimtelijke kwaliteit heeft toegevoegd. Hij wist zich bovendien goed te verplaatsen in de wensen van de gebruiker, waarbij de buurt ook steeds is meegenomen in het proces."

BIJZONDERE PLOT

Wethouder onderwijs, economie en arbeidsmarkt Hans Verbraak vult aan: "We hebben in Roosendaal met het Kellenbeek College en het Jan Tinbergen College hele mooie nieuwe scholen staan, maar dit gebouw spant de kroon. Het meest curieus is dat deze plot nooit in beeld was. Binnen de stedelijke vernieuwing Stadsoevers wilden we naast de bouw van 900 woningen het stadskantoor met het nieuwe Da Vinci College verbinden. Dat ging niet door en toen kwam deze locatie in beeld. Dit is de oude locatie van het Jan Tinbergen College, dat aan de Burgemeester Schneiderlaan nieuwbouw had gekregen. En dan plaats je hier een school voor vmbo en praktijkonderwijs, waar de buurt in eerste instantie niet blij mee ►

was.” Joseph knikt: “Ik had er ook geen goed gevoel bij; JTC kreeg een nieuwe school en wij moesten op de oude plek van het JTC zitten. Uiteindelijk hadden we geen beter besluit kunnen nemen.”

ONSCHOOLS GEBOUW

Joseph verder: “Het is een onschools en een modern ogend gebouw geworden. Ik omschrijf het als stijlvol modernistisch. De drie kernwoorden waren licht, lucht en ruimte. We hebben de psychologie van het gebouw omschreven; het moest een doorwaadbaar gebouw worden gebaseerd op het model van de stad als metafoor. We zien de school als een samenleving in het klein met dezelfde functies: wonen, werken en ontspannen. Als je nu door het gebouw loopt herken je het ritme van het stadsleven met arcaden, steegjes en pleinen. De begane grond heeft de vorm van een langgerekte winkelstraat en is als een meanderende etalage uitgevoerd. De wijken annex studiehuizen vind je verspreid over de drie verdiepingen; op de eerste verdieping, waar je via de monumentale houten buitentrapp binnenkomt, ontvouwt zich het centrale hart met de aula en de kantine in de vorm van terrassen. De afdelingsleiders zijn wijkmanagers die voor hun wijk verantwoordelijk zijn. Ze mochten zelf met voorstellen voor hun eigen inrichting komen en daarvoor hebben we het model van de gemeenteraad opgericht, net als in een echte stad. Voorstellen werden daar afgewogen en bekrachtigd. De studiehuizen zijn de gezamenlijke werkplekken voor leerlingen en docenten. Alleen de teamleiders hebben een eigen kamer en verder zijn er spreekkamers. Er is geen docentenkamer, maar we hebben wel een personeelsteras. De studiehuizen worden gebruikt door eenzelfde groep leerlingen met een vaste groep docenten met een autonoom wijkmanagement. Je vindt hier zorg en welzijn, techniek, horeca en ondernemen. De brugklassers hebben een eigen studiehuis en dat geldt ook voor het praktijkonderwijs onderen bovenbouw.” Hans vult aan: “Daarnaast werken we samen met Avans Hogeschool aan een opleiding mobiliteit en logistiek. Roosendaal is een logistieke hotspot en we zien nu al dat er binnen tien jaar een tekort komt aan goede werknemers. Daarom zijn we

als gemeente zo blij met deze school. Deze leerlingen blijven in Roosendaal en vinden hier werk. In dit gebouw kunnen ze zich volledig ontplooien.” Joseph knikt: “We hebben hoog op de kwaliteit ingezet. Het gebouw maakt een frisse, optimistische indruk en de architect en binnenhuisarchitect van Livin’ interieur-architectuur hebben geweldig samengewerkt. Als mensen hier binnenkomen, houden ze hun adem in. De inrichting is state of the art. Het gebouw is aan alle kanten mooi, met schuine begroeide voorkanten, een meanderende glazen gevel met prachtige zilverkleurige zuilen. Daardoor is de straat een deftige laan geworden. We hebben bewust geen hekken geplaatst, waardoor het ook niet op een school lijkt. En overall komt het handschrift van Leonardo da Vinci terug; als een repeterend beeldmerk.”

KWALITEIT ZOEKT KWALITEIT

Joseph: “Het onderwijsconcept was een groeimodel en daar is het gebouw op gevormd. Ik wist vanaf het begin dat dit de meest bijzondere vmbo-school van Nederland moest worden. En als je weet wat je wilt en het verhaal klopt, dan krijg je alle partijen mee. Kwaliteit zoekt kwaliteit en het uiteindelijk resultaat is meer dan de som van de delen. Het gebouw spreekt voor zich. Vanaf het allereerste begin wilde iedereen die betrokken was bij de bouw iets bijzonders maken en het team van adviseurs, architect en aannemer heeft fantastisch samengewerkt. Die energie vertaalt zich ook naar onze prachtige leer- en buurttuin, waarbij we samen met buurtbewoners 17.000 m² grond in cultuur aan het brengen zijn met een prachtig houten leerhuis. Ook daar is het gelukt om van een goed idee realiteit te maken.” Hans wijst ten slotte op de rapportage die documentairemaker Frans Brommet over het vmbo heeft gemaakt: “Dan zie je hoe kansrijk dit onderwijs eigenlijk is. Deze kinderen hebben teleurstellingen gekend en hebben soms niet zulke hoge verwachtingen. Ze komen hier en dan mogen ze zich ontplooien. Het gebouw is niet zaligmakend, maar het helpt wel en sterkt het zelfvertrouwen.”

Voor meer informatie neemt u contact op met Hans Voorberg van ICSadviseurs: hans.voorberg@icsadviseurs.nl.

PROJECTINFORMATIE

Project

Vernieuwbouw voor Da Vinci College
Roosendaal, voor vmbo en praktijkonderwijs

Opdrachtgever

Ons Middelbaar Onderwijs, Tilburg

Financier

Gemeente Roosendaal

Adviseur

ICSadviseurs (architectenselectie, aanbesteding, projectmanagement, directievoering)

Architect

Ector Hoogstad Architecten

Installaties

HOMIJ Technische Installaties, Eindhoven

Aannemer

BVR Groep, Roosendaal

Installatieadviseur

Nelissen ingenieursbureau bv

BVO

13.500 m² bvo, inclusief sportvoorzieningen

Stichtingskosten

€ 23,2 mio, inclusief grond en deel boekwaarde, inclusief btw

Oplevering

Mei 2016

ICSadviseurs en BOAadvies

ICSadviseurs werkt al ruim 60 jaar samen met opdrachtgevers en gebruikers aan de perfecte leef-, leer- en werkomgeving vanaf de visie tot en met de realisatiefase van projecten. Vanaf 2017 is BOAadvies onderdeel van ICS Ruimteregie BV. Dat maakt dat we nog meer kunnen bieden op het gebied van onderhoud, technisch beheer, verduurzaming en portefeuillemanagement. Samen kijken we welke oplossing het beste bij uw vraag past.

Wij leveren een creatief, op draagvlak gericht proces, met als resultaat een toekomstgerichte voorziening voor alle gebruikers. Strak geleid en resultaatgericht. Wij ontzorgen, adviseren en ondersteunen vanuit de kaders die we samen bepalen. Ambities en oplossingsrichtingen verbeelden wij op heldere wijze, zodat alle betrokkenen de consequenties van keuzen en voorkeuren begrijpen en naar hun eigen situatie kunnen vertalen.

Advies en diensten ICSadviseurs

- Integrale huisvestingsplannen
- Locatiestudies
- Uitwerken business cases
- Programma van eisen
- Architectenselecties
- Aanbesteding en procesmanagement
- Energieneutraal en circulair bouwen
- Advies rond exploitatie en beheer
- Juridisch en fiscaal advies (btw-constructies)

ICSadviseurs

BOAadvies

+31 (0)88 235 04 27

www.icsadviseurs.nl

info@icsadviseurs.nl

 [@icsadviseurs](https://twitter.com/icsadviseurs)

Vestiging Amsterdam
Zekeringstraat 46
Postbus 59112
1040 KC Amsterdam

Vestiging Zwolle
Burg. Drijbersingel 25R
Postbus 652
8000 AR Zwolle

Vestiging Eindhoven
Klokgebouw 263
6e verdieping
5617 AB Eindhoven

Vestiging Rotterdam
Van Nelleweg 1
Unit 2.3
3044 BC Rotterdam